

mulierculas, à lectione Bibliorum arceat, sicut parentes parvulus autem è manibus extorquent, ne seipsos lædant. Hoc autem S. Petri testimonio premi se sentiens Calvinus: Queritur, inquit, unde ista obscuritas, cum Scriptura instar lampadis nobis refulgeat, certique gressus nostros dirigat? Respondeo, inquit, quòd isti mysteria regni Christi sint à sensu carnis abscondita, modum tamen docendi sic temperat Deus, ut conspiciam illic lucem habeant quicumque Spiritum sanctum vitæ ducem sequi non recusant. Quod perinde est ac si dicat Scripturam claram esse iis qui Spiritu Dei aguntur, et ad intelligendum inspirationem ejus habent; hunc autem Spiritum Dei omnes heretici sibi tribunt, licet non tantum à Catholicis, sed à se invicem in sensu Scripturarum toto celo distent, unde patet futilis esse evasionem, nisi nos docuerit Calvinus quinam sint illi qui in interpretatione Scripturarum Spiritu Dei aguntur. Q. U. E. I. S. D. O. C. T. I. F. E. R. U. M. divinarum imperiti; licet litterarum secularium, ut heretici esse solent, sint doctissimi. Et INSTABILES, in fide non firmiter stantes et radicati; unde tales tanquam palea levis vento superbie de arca Ecclesie facile auferuntur. DEBAYANT, Græcè, detorqueant, in pravos sensus detorqueant contra Spiritus sancti mentem. S. Augustinus, cap. 14, de Fide et Operibus, exprimat S. Petrum hic maxime respirare ad loca S. Pauli in Epistola ad Romanos: *Ex operibus legis non justificabitur omnis caro*, ad Roman. 3, vers. 20: *Justitia Dei per fidem Jesu Christi*, ibidem vers. 22: *Si Abraham ex operibus justificatus est*, etc., ad Roman. 4, v. 2: *Justificati ergo ex fide*, ad Roman. 5, v. 1; quæ heretici in principio Ecclesie in hunc sensum detorserunt, quasi ex solâ fide Christi sine bonis operibus homo veram justitiam et salutem possit consequi; unde simoniani, nicolaitæ et gnostici, solâ fide contenti, voluptatibus se immergebant, et omnibus flagitiis contaminabant; unde contra istam falsam opinionem apostolicæ Epistolæ Jacobi, Petri, Joannis et Judæ, maxime diriguntur, ut ibidem advertit S. Augustinus. Alias verò idem Augustinus, Epistola ad Valentinum et monachos Adrumetinos, inter difficilia loca S. Pauli reponit illa in quibus gratia Dei præveniens cum libero hominis arbitrio componitur; quam *questionem difficultissimam et paucis intelligibilem* ibidem vocat Augustinus. Sed et plurima alia loca difficilia S. Pauli, ex quibus male intellectis varie hereses exortæ sunt, colligit Catharinus, quæ nos etiam ferè cum S. Paulum interpretemur annotavimus. Sicut et CÆTERAS SCRIPTURAS: nam sacrarum Scripturarum liber est quasi hortus communis, ex cujus floribus Catholici ut apes mel, heretici ut aranei venenum sugunt; omnes enim heretici hæreses suas ex sacrâ Scripturâ perperam intellectâ fabricant; unde S. Augustinus ad illum versum psalm. 67: *Inrepea feras arundinis, seu feras calami, ut ipse legit*; Heretici, inquit, sunt fere, quia non intelligendo nocent: calamus autem Scripturam interpretatur, metonymicè sumendo causam pro effectu, quomodo etiam lingua significat vocem. IN SUAM

IPSORUM PERDITIONEM, non tantum in aliorum quos seducunt æternam perditionem, sed etiam in suam; qui duces aliorum sunt in errore, primi etiam sunt in cruciati et æternâ perditione.

VERS. 17. — Vos igitur, fratres, præsententes quòd heretici abutantur Scripturis ad suam et suorum discipulorum perditionem, custodite, cavete et diligenter vos custodite, ne insipientium, Græcè *exlegum*, et hominum nefariorum qui leges et præcepta Ecclesie ac superiorum non curant, quales maxime sunt heresiarchæ, errore traducti, seducti extra viam veritatis; sunt enim superbi et dure cervicis tauri, qui simplices populorum vaccas et mulierculas oneratas peccatis post se captivas ducunt; ut ait S. August. in illum versum psal. 67: *Congregatio taurorum in vaccis populorum*, etc. EXCIDIATIS A PROPRIA FIRMITATE, à fidei et christianarum virtutum constantiâ, in quâ per Dei gratiam firmiter statis. Hinc refellitur hæresis sectariorum qui docent neminem à verâ fide posse excidere: non enim moneret et metueret ipsis Apostolus ne exciderent, si hoc fieri non posset; unde Apostolus alter dicit Hymeneum et Philetam reipsâ à veritate excidisse, 2 ad Tim. 2, v. 18. Deus enim providentissimâ voluntate quosdam non perseveraturos perseverantis miscet, ut qui stat videat ne cadat, et discamus non alta sapere, sed cum timore et tremore salutem nostram operari, inquit S. August., c. 15, de Dono perseverantiae.

VERS. 18. — Crescite verò, bonorum operum incrementis eundo de virtute in virtutem, IN GRATIA, tam actuali, quæ nos ad benè operandum adjuvat, quam in habituali, quæ nos Christo et Deo propriè gratos facit. Vult illos discescere in gratiâ, quam c. 1, v. 2, iis apprecatus fuerat, ut gratiam pro gratiâ recipiant, Joan. 1, v. 16; ET IN COGNITIONE DOMINI NOSTRI, etc. Crescite etiam in fide quâ nunc cognoscimus Christum Deum per speculum in enigmatæ usque ad speciem quâ cognoscemus eum facie ad faciem. Ipsi gloria, sit nempe pro gratiâ et cognitione istâ, ceterisque beneficiis humano generi præstitis. Et NUNC, dum tempora hujus vitæ mortalis labuntur, quæ successivis motibus quasi musicâ quâdam harmoniâ Christi et Dei gloriam laudesque cantant; deinde omnis creatura certis quibusdam nutibus, si sapientibus oculis inspicatur, Conditoris sui laudes nobis insinuare non cessat; unde Augustinus: *Vae qui derelinquunt te ducem, et obrant in vestigiis tuis, qui nutus tuos pro te amant, et obliviscuntur quid innuas. O suavissima lux purgatæ mentis sapientia! non enim cessas innuere nobis quæ et quanta sis, et nutus tui sunt omne creaturarum decus. Ut artifex enim quoddammodo innuit spectatori operis sui, de ipsâ operis pulchritudine, ne ibi totus hæreat, sed speciem corporis fabricati sic percurrat oculis, ut in eum qui fabricaverit, recurat affectu*, l. 2, c. 16, de libero Arbitrio. ET IN DIEM ÆTERNITATIS, in quo vivemus post elapsa hæc tempora, et sine fine Salvatoris et Conditoris nostri gloriam et laudes longè amenius et sublimius quam nunc in hac vitâ cantabimus. DIEM ÆTERNITATIS VO-

cat, quia unicus dies, imò unicum instans est semper stans, et unum idemque sine partium fluxu permanens. AMEX; oh! verum hoc sit, et ita fiat; meretur enim æternam gloriam ab omnibus suis creaturis, quæ

etiam ad hunc finem condite sunt: *Universa enim propter sanctissimum operatus est Dominus*, Proverb. 16, v. 4.

IN EPISTOLAM CATHOLICAM I B. JOANNIS APOSTOLI

Præfatio.

Quin hæc prima Epistola à B. Joanne Evangelistâ dilecto Christi discipulo scripta sit, nonquam inter Catholicos, sicut de duabus posterioribus, dubitatum est; spiritus enim idem in hæc et in ejus Evangelio manifestè apparet.

Christi divinitatem et simul humanitatem asserit, et doctrinam istam variis exhortationibus intertextit, quibus ad bonos mores, et præcipè ad Dei ac proximi charitatem animos inflamat; ut proinde meritò S. Augustinus hanc Epistolam dulcem appellet iis quibus sanum est palatum cordis. Nomini quoque auctoris sui convenit: nam *Joannes*, sive Hebraicè *יוחנן* *Iochannan*, à gratiâ nomen habet; à radice *כחן* *Chanann*, quæ nihil est aliud quam claritas Dei diffusa in cordibus nostris.

S. Augustinus et alii hanc Epistolam ad Parthos scriptam esse dicunt, id est, ad Judeos christianos per Parthiam et vicinas Orientis regiones dispersos, quorum olim majores à Salmanazare et Nabuchodonosore fuerant abducti; ipsi verò à S. Simone, Judæ,

Thomâ, et ab ipso etiam S. Joanne, ut Baronius et quidam alii existimant, ad fidem Christi conversi fuerant. Catholica igitur, sive universalis est Epistola, ad nullam certam urbem aut provinciam missa, sed ad totum Orientem, et licet ad Judeos principaliter, tamen etiam consequenter ad gentiles et quoscumque Christianos.

An scripta sit ante aut post Evangelium S. Joannis, incertum est. Plurimi tamen existimant post Evangelium, ut eodem tempore cum Evangelio scriptam. Quidam tamen argumento probabili, sed incerto, colligunt scriptam ante Evangelium, quia hæc Epistola maxime nititur asserere Christi humanitatem contra basilidianos qui negabant Christum fuisse hominem verum; sicut in Evangelio suo maxime asserit Christi divinitatem contra Cerinthum et Ebionem; Basilides autem videtur fuisse paulò antiquior Cerintho, ut ex Catalogo hæreticorum apud S. Epiphanium et S. Augustinum colligitur.

IN EPISTOLAM CATHOLICAM I B. JOANNIS APOSTOLI

COMMENTARIA.

CAPUT PRIMUM.

1. Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, et manus nostræ contractaverunt de verbo vitæ.

2. Et vita manifestata est, et vidimus, et testamur, et annuntiamus vobis vitam æternam, quæ erat apud Patrem, et apparuit nobis.

3. Quod vidimus et audivimus, annuntiamus vobis, ut et vos societatem habeatis nobiscum, et societas nostra sit cum Patre, et cum Filio ejus Jesu Christo.

4. Et hæc scribimus vobis ut gaudeatis, et gaudium vestrum sit plenum.

S. S. XXV.

CHAPITRE PREMIER.

1. Nous vous annonçons la parole de vie qui était dès le commencement, que nous avons entendue, que nous avons vue de nos yeux, que nous avons regardée avec attention, et que nous avons touchée de nos mains;

2. Car la vie même s'est rendue visible; nous l'avons vue; nous en rendons témoignage; et nous vous l'annonçons, cette vie éternelle, qui était dans le Père, et qui est venue se montrer à nous.

3. Nous vous annonçons ce que nous avons vu, et ce que nous avons entendu, afin que vous entriez vous-mêmes en société avec nous, et que notre société soit avec le Père, et avec son Fils Jésus-Christ.

4. Et nous vous écrivons ceci afin que vous en ayez de la joie; et que votre joie soit complète.

(Vingt-huit).

5. Et hæc est annuntiatio quam audivimus ab eo, et annuntiamus vobis: Quoniam Deus lux est, et tenebræ in eo non sunt ullæ.

6. Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo, et in tenebris ambulamus, mentimur, et veritatem non facimus.

7. Si autem in luce ambulamus, sicut et ipse est in luce, societatem habemus ad invicem, et sanguis Jesu Christi, Filii ejus, emundat nos ab omni peccato.

8. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est.

9. Si confiteamur peccata nostra, fidelis est, et justus, et remittit nobis peccata nostra, et emundat nos ab omni iniquitate.

10. Si dixerimus quoniam non peccavimus, mendacem facimus eum, et verbum ejus non est in nobis.

COMMENTARIA.

VERS. 4. — Quid fuit, Græcè erat, sicut interpret Joannis 4, v. 4, verit; ab initio, quod ab initio omnis creaturæ existebat, et de quo tunc verum erat dicere fuit, non autem cum creaturis jam incipit. Quo insinuat Christum secundum divinitatem æternitatis: nam ante creaturas nulla alia duratio erat quam dies æternitatis, in quo tunc soli vivebant Pater, Verbum, et Spiritus sanctus: unde fuit, seu erat, non tempus fluens, sed semper stantem æternitatem significat. Hinc Sapientia Patris, quod est Verbum ejus, alibi de seipsa dicit: *Domini possessit me ab initio viarum suarum* (id est, creaturarum, per quas sapientia et omnipotentia Dei tanquam per vias quasdam extra se foras exit) *ab æterno ordinata sum*, etc., Proverb. 8, v. 22. Incipit autem S. Joannes Epistolam suam ab abrupto sine salutatione et nominis sui expressione, sicut Evangelium suum; ut proinde fidelis potius quam epistola habeat formam, veluti etiam diximus de Epistola S. Pauli ad Hebræos: nomen autem suum ideò non prefluxisse existimat Catharinus, quia non tam suo quam omnium apostolorum nomine videtur scribere: unde verbis pluralis numeri, *audivimus, vidimus*, etc., fermè videtur. Quod audivimus, nos apostoli, dum in carne assumpti et ore proprio loquerentur nobis: Verbum autem illud quod ab initio et ab æterno fuerat, audiebant, quia eadem est persona que ab æterno in naturâ divinâ substituit, et que in tempore naturam humanam in ejusdem suppositi unitate assumpsit. Quod vidimus, nec tantum oculis oculis, ut auri non oculati testes solent, sed oculis nostris, corporeis; Verbum enim nudum quod tantum corde videri poterat, carne indutum est ut oculis corporeis videretur, et cor sanaretur in nobis, unde Verbum videremus, ut hic philosophatur S. Augustinus. Verum qui potest aliquis oculis propriis rem aliquam perfunctoriè videre, quasi parum adhuc dixisset, addit: Quod perspeximus, non in superficie tantum, sed intus et sub cute quodammodo visu penetravimus; longâ enim trium annorum con-

5. Or. ce que nous avons appris de Jésus-Christ et ce que nous vous enseignons, est que Dieu est la lumière même, et qu'il n'y a point de ténèbres en lui :

6. De sorte que si nous disons que nous avons société avec lui, et que nous marchions dans les ténèbres, nous mentons, et nous ne pratiquons pas la vérité.

7. Mais si nous marchons dans la lumière, comme il est lui-même dans la lumière, nous avons ensemble une société mutuelle; et le sang de Jésus-Christ son Fils nous purifie de tout péché.

8. Si nous disons que nous sommes sans péché, nous nous séduisons nous-mêmes, et la vérité n'est point en nous.

9. Mais si nous confessons nos péchés, il est fidèle et juste pour nous les remettre, et pour nous purifier de toute iniquité.

10. Que si nous disons que nous n'avons point péché, nous le faisons menteur, et sa parole n'est point en nous.

versatione omnia intima Christi cognoverant apostoli. Græcè tamen: *Quod contemplati sumus*; ut significetur apostoli sæpè et attentè eum affectu, admiratione, et stupore quodam (sicut vocem Græcam explicat Oecumenius) contemplati et speculati fuisse ex propinquo Christi humanitatem, velut in hoc expositam, ut addit ERASMUS. ET MANUS NOSTRÆ CONTRACTAVERUNT, nec tantum auditu et visu, qui falsis interdum imaginibus illudantur, ut audiri et videri poterant homines qui sunt spiritus et spectra, sed manus nostræ frequenter tetigerunt, tractaverunt, et palparunt, ut facili tactu ipso dignoscere poterimus non fuisse spiritum, qui carnem et ossa non habet. Contractaverunt eum Joannes in sinu ejus recumbens, Joan. 15, v. 25; Thomas et ceteri apostoli putantur eum palpasse post resurrectionem, ut experirentur an spiritus esset, Joan. 20, v. 27; Luc. 24, v. 39; osculando quoque eum sæpè contractaverunt: nam morem fuisse ut foris redemptes magistrum suum oscularentur colligitur ex osculo Judæ, Math. 26, v. 49, et ex multis utriusque Testamenti Scripturis constat apud Judæos, et deinde primos Christianos, moris fuisse ut foras euntes, ad domum revertentes, se mutuo in osculo sancto salutarent. De VERBO, de Filio æterni Patris, genito per intellectum: ideòque est Verbum mentis; VITÆ, in quo est vita increata, quâ ipse vivit: *In ipso enim vita erat*, Joan. 1, v. 4, et ex quo vita omnis creata tam naturalis quam supernaturalis in creaturis fluit. ERASMUS more suo veritè: *De sermone vite*; sed verbum aliquid simpliciter sonat quam sermo ex multis vocibus complexus: ideòque sermo non tam benè simplicitati Verbi divini, quam verbum convenit; deinde vox sermo tantum orationi vocali complexæ, non mentali, sicuti verbum, tribui solet. Tota autem hæc periphrasis pendet à verbo annuntiamus, quod sequitur; ut sensus sit: *Annuntiamus vobis de verbo vite quod fuit ab initio, quod audivimus*, etc. Annuntiare autem de verbo vite, quidam explicant per Hebraismum, ut sit idem ac annuntiare verbum vite

quod fuit ab initio, etc., sed verbum apud Græcos, sive *logos*, est masculini generis, quod non convenit cum pronomine quod, quando dicitur: *Quod fuit ab initio*; unde potius sensus est: Annuntiamus vobis de verbo vite illud quod fuit ab initio, etc., que est divini Verbi divinitas.

VERS. 2. — ET VITA; Verbum ipsum vivens in se, et alios vivificans; mox enim dicit vitam istam fuisse ab æterno apud Patrem: *Sicut enim Pater habet vitam in semetipso, sic dedit et Filio habere vitam in se-
metipso*, Joan. 5, v. 26. Particula et, ut Gagneus, Catharinus, et alii notant, videtur more Hebræico sumi pro quo, vel enim, Gen. 14, v. 18: *Erat enim sacerdos Dei aliisim;* Hebræicè, et ipse sacerdos, etc. Totus autem hic secundus versus parenthesi intercludi debet, aut utrinque duobus punctis, quæ parenthesi æquivalent. MANIFESTA EST, quando Verbum caro factum est et habitavit in nobis, Joan. 1, v. 14; ET VIDIMUS, oculis corporis, ut paulò ante iterum dixi; sed amor verbosus est, et eadem potius iterat quam de re amata silet. Oecumenius etiam modum loquendi hic perturbatum excusat, quia Apostolus elegantes Græcorum nugas de industria contemnit, ut salutem nostram non in verbis, sed in operibus consistere ostendat: deinde obscuritate istâ magis nos attentos facere voluit, quia quod primâ statim fronte intelligitur, vilescoere solet. ET TESTAMUR, etiam usque ad mortem et martyrium; nam quem Græci martyrem, Latini testem appellant: Cum autem displiceret testimonium veritatis hominibus adversus quos dicebatur, inquit Augustinus, testes passi sunt omnia que passi sunt martyres. Didymus omnia verba et ferè syllabas hic ponderans, existimat S. Joannem potius dixisse: *Et vidimus et testamur*, quam: *Et perspeximus et testamur*, quia que apostoli simpliciter viderant, testari et narrare aliis poterant; multa verò abdita mysteria que perspexerant, et cum stupore fuerant contemplati, inenarrabilia erant. ET ANNUNTIAMUS VOBIS, per Evangelium, quod bonum nuntium significat; VITAM ÆTERNAM; Græcè: *Vitam illam æternam*; Verbum divinum, quod est vita illa increata et æterna per essentiam, ex quo nobis etiam fluit vita æterna per participationem. QUÆ ERAT, ab æterno et antequàm mundus fieret, APUD PATREM; manet enim conjunctissimum intellectui Patris tanquam ejus Verbum; ET APPARUIT NOBIS, in carne assumptâ: *Post hæc enim in terris visus est, et cum hominibus conversatus est*, Baruch. 5, v. 11.

VERS. 3. — Quid videmus ET audivimus, inquam, ANNUNTIAMUS VOBIS. Eadem repetit, non tamen otiosè, sed ut causam finemque hujus annuntiationis subjiciat. UT ET VOS SOCIETATEM (Græcè *communione*) HABEATIS NOBISCUM, ut ejusdem gratiæ et gloriæ nobiscum participes efficiamini: unde ex amore et charitate vestri non lucri aut honoris cupiditate, tantos evangelicæ prædicationis labores assumimus; et ut videatis quante sit dignitatis illa nobiscum societas, ET SOCIETAS NOSTRA, quam vos nobiscum, et nos vobiscum habemus, SIT CUM PATRE ET CUM FILIO EJUS JESU CHRIS-

TO; et ut per gratiam efficiamur divinæ naturæ Patris et Filii consortes, 2 Pet. 1, v. 4, ac visione ejusdem essentia beati, cujus ipsi comprehensione sunt beatissimi. Cum Patre autem et Filio Spiritus sanctus quoque intelligitur, qui amor et nexus amorum est. Cum Christo etiam ut homine habemus honorum coelestium societatem, quia sumus filii, et heredes Dei, cohæredes autem Christi, ad Rom. 8, v. 17.

VERS. 4. — ET HÆC SCRIBIMUS VOBIS, nempe beatam illam societatem nostram, vestramque cum Patre et Filio ejus aliquando futuram; UT GAUDEATIS, gaudio spirituali, ob spem future tantæ felicitatis. Sed quia gaudia spiritualia hujus vite imperfecta, multis doloribus extenuata, multis adversitatibus interpolata sunt, ideò addit: ET GAUDIUM VESTRUM SIT PLENUM, perfectum omni plenitudine, et æternâ duratione perpetuum; quod demum in alterâ vitâ futurum est, quando: *Adimplerit nos letitia cum vultu suo, et delectationes in dextera ejus usque in finem*, psalm. 45. Gaudium autem, sive delectatio, quo spiritualibus actibus virtutum tanquam mel suo favo adheret, non est ultimus finis ad quem Apostolus fideles excitat, sed omnis delectatio ad facilitandum virtutis actum proximè refertur, actus verò in Dei gloriam. Particulam *ut gaudeatis* Græcæ non habent, leguntque tantum: *Hæc scribimus vobis ut gaudium vestrum sit plenum*. Quædam exemplaria legunt: *Ut gaudium nostrum, et*; quod Beda sic interpretatur, quomodo illud: *Implete gaudium meum*, ad Philipp. 2, v. 2, quia gaudium doctorum impletur quando multos ad Patris et Filii ejus societatem perducantur: *Lætantur enim sicut in messe, et sicut exultant victores capti prædâ*, Isaia 9, v. 5.

VERS. 5. — ET HÆC EST ANNUNTIATIO, hæc est materia annuntiationis et prædicationis nostræ, QUAM AU-DIVIMUS AB EO, Christo, dum nobiscum conversaretur, ET ANNUNTIAMUS VOBIS, quia quod in aere ab eo audivimus, jussu sumus predicare super tecta, Matth. 10, v. 27. QUONIAM DEUS, sanctissima Trinitas unus Deus, LUX EST, non corporata, sed spiritualis; sicut enim inter res sensibiles nihil luce purius, subtilius, et amoenius, ita substantia Dei subtilissima et purissima est, ejus intellectus veritate et infinita intelligentiæ luce plenus, ejus voluntas sanctissimo amore et eminentissimis virtutum luminibus radiat. Et hæc increata lux omnis luminis creature rationalis fons est et origo; est enim in intelligibilibus quod sol in sensibilibus. Hujus lucis primus radius et veluti rivulus est angelica natura, secundus humana: unde homo à Græcis *zōs*, id est, lumen vocatur, propter inditum à naturâ lumen rationis, ait S. Nazianzenus, oratione 40. Hæc eadem lux increata anime nostræ oculos agit ut se suscipiant, ait Oecumenius, et ab his omnibus sensibilibus advertens ad solum sui amorem convertat. ET TENEBRÆ, scilicet ignorantia et malitia, sive peccati, IN EO NON SUNT ULLÆ; lux enim purissima et infinita nullam maculam et mixturam tenebrarum habere potest. Dicitur tamen Deus tenebras posse *institui suam*, psalm. 17, non quod tenebræ in ipsa hæreant, sed propter nostram ignorantiam, inquit

Didymus : quia, licet Deus inhabitet lucem, illa tamen est inaccessibilis et incomprehensibilis nobis, 1 ad Timoth. 6, v. 16. Post tenebras ergo lux illa latet, sicut sol post nubem.

VERS. 6. — SI DIXERIMUS, ore aut corde hoc verum esse affirmando, QUONIAM SOCIETATEM, quod communicationem per lumen gratie sanctificantis, HABEMUS CUM EO, tanquam cum purissimo luminis fonte, in quo tenebrae nullae sunt; ET IN TENEBRIS AMBULAMUS, et tamen per noctem et tenebras peccatorum affectibus, tanquam quibusdam animae passibus, amblemus, quod faciunt magni peccatores : venialiter autem tantum delinquentes non propriè in nocte et tenebris, sed in die et luce ambulat, licet transitoria interdum umbra perstringatur; MENTIMUR, falsum dicimus verbo oris aut cordis, ET VERITATEM NON FACIMUS, nec opere ipso facimus veritatem quam verbo loquimur; adeoque opera nostra reflunt linguam et argunt mendaciam. Aut certe etiam *facere veritatem* potest hic accipi, ut sapè alibi, pro operari opus rectam et legi divinae consentaneam : *Qui facit veritatem, venit ad lucem*, Joan. 3, v. 21. Qui ergo opera tenebrosa facit, non habet societatem cum Deo qui lux est : nam societas ista consistit in quadam similitudine et participatione, quae efficiuntur divinae consortes naturae, 2 Pet. 1, v. 4. *Quae autem participatio justitiae cum iniquitate, aut quae societas luci ad tenebras?* 2 ad Cor. 6, v. 14.

VERS. 7. — SI AUTEM IN LUCE AMBULEMUS; si exercemus opera luce divinae gratie splendida; qui enim à luce illuminatur, in luce ambulat, inquit Didymus; SICUT ET IPSE, Deus Pater; respicit enim ad vers. 5, et statim hoc loco Christum vocabit ejus filium; EST IN LUCE, in luce sua increata, in qua incommutabiliter manet; non autem sicut nos in luce ambulat, cum de affectu uno in alterum successivè non transeat : *Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio*, Jacobi 1, v. 4. Non est ergo aequalitas, sed quaedam cum Deo similitudo in eo consistens, quod sicut ille in luce sua immobilis permanens vivit, et omnia operatur, ita nos in radiis istius lucis debemus conversari et nos movere. SOCIETATEM HABEMUS AD INVICEM, conjunctionem inter nos per gratiam et charitatem fraternam; deinde cum capite nostro Christo, et cum Deo lucis in qua ambulemus : nam opera lucis indicant gratiam et charitatem internam à qua promanant. Cojuncti et quidam alii ad inimicem exponunt, non inter nos apostolos et vos apostolorum discipulos, sed inter nos omnes et Deum Patrem, qui lux est in qua ambulamus : sed videtur solum ex consequenti, non immediatè haec societas ab Apostolo significari. ET SANGUIS JESU CHRISTI FILII EJUS; meritum passionis ejus, in qua sanguinem suum pro peccatoribus fudit. Vocat autem sanguinem Filii Dei et hominis, cujus erat ille sanguis. EMENDAT NOS, per opera ista lucis, quibus meritum sanguinis ejus applicatur nobis, et ex ejus etiam merito opera ipsa proflount; AB OMNI PECCATO, à quocumque, sive mortali, sive veniali, sive emundatio ista fiat in sacramentali, sive extra sacramenta per actus charitatis et con-

tritionis, aliisque piis operibus, quibus quotidiana peccata successivè delentur, sicut successivè et frequenter committuntur : non autem quasi omnia copulatim et simul semper emundetur. Negat verò hanc expositionem et doctrinam Calvinus, atque S. Joannem totum emundationis negotium sanguini Christi, nullam partem bonis operibus tribuere; negat etiam ullum meritum aut laudem bonis operibus tribui posse, quia quaecumque sit in nobis, inquit, rectè agendi studium, semper claudicando ad Deum tendimus; quiddam autem dimidium est, laudem apud Deum non meretur. Sed errat hereticus, meritòque damnatus est à Tridentino, sess. 6, can. 25; nam hoc pacto nullum reverè esset opus bonum, si aliqua semper claudicatio ei sit admixta : bonum enim ex integrè causà, malum ex singulis defectibus, ut post S. Dionysium dicunt theologi; unde frustranea esset ad bona opera adhortatio, et falsa laus quae S. Paulus tam sapè fideles propter bona opera extollit; falsum quod ad Galatas ait : *Bene currabitis*, ad Galat. 5, v. 7, si in omni cursu homo etiam justus claudicat. Nec datur tantum dimidium sanguini Christi, ut Calvinus ait, sed datur ipsi totum; licet honorum operum utatur instrumentis. Deinde ipsa etiam instrumenta ex pretio ejusdem sanguinis fabricata sunt, cum ad nullum opus bonum evehamur, nisi gratià Dei, quae ex Christi meritis fluit, qui proinde *donata sua, merita nostra esse voluit*, ut loquitur S. Augustinus.

VERS. 8. — SI DIXERIMUS, loquendo aut putando, QUONIAM PECCATUM NON HABEMUS, quod vivamus totà hac vità sine peccato, ita ut nequidem venialiter unquam peccemus, ut cap. 55 de Naturà et Gratià exponit S. Augustinus; non enim debet hic locus sic intelligi quasi justus quispiam horà unà ad alteram non possit esse sine omni reatu peccati venialis, sed quòd sancti non doceant vitam istam sine peccatis venialibus, ait S. Thomas, 3 parte, questione 79, art. 4, ad 2 : nam sancti concupiscentiam et fomitem peccati in sinu suo circumferunt; unde pugna ferè continua inter carnem et spiritum : *Qui autem pugnat, adhuc periclitatur, et aliquando percutitur, etiamsi non sternatur*, ait S. Augustinus, cap. 62, de Naturà et Gratià. Unde refellit interpretatio Calvini et haereticorum, qui non tantum aliquando, sed semper in omni acta homines justos percuti et peccare dicunt. Et, licet qui natus est ex Deo non peccet, quatenus Filius Dei et Deo similis, in quantum tamen dissimilis et filius carnis ac hujus seculi, peccare potest, inquit Augustinus, libro 2, capite 8, de peccatorum Meritis. Excipit tamen alibi beatam Virginem, *de qua propter honorem Domini*, inquit, *nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo questionem; unde enim scimus, quid ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quae concipere et parere meruit cum, quem constat nullum habuisse peccatum?* cap. 56, de Naturà et Gratià. Postea verò, cap. 68, dicit se non nimis curare an quidam etiam alii fuerint sine peccato, modò Pelagius fateatur id eos consentos esse per gratiam Dei. Irri nos SEDUCIMUS, nosmetipsos de-

881
cipimus, falsis rationibus id nobis persuadendo. Unde ne quis sic intelligeret quasi ideò seduceremus nos, non quia falsum esset, sed quia de vero bono nos laudando in superbiam extolleremur, addit, inquit Augustinus, cap. 54, de Naturà et Gratià : ET VERITAS IN NOBIS NON EST, et omnino verum non est quod peccatum non habeamus. Non ergo fugiendo superbiam et causà humilitatis dicit nos peccatum habere, sed quia hoc verum est; non enim ad sui humilitationem mentiri oportet.

VERS. 9. — SI CONFITEAMUR, ex verà contritione cordis sacerdoti Dei ministro, si peccata sint mortalia; venialia autem sufficit confiteri soli Deo, quia non sunt materia necessaria sacramentalis confessionis, ut docent theologi. Opponit autem S. Joannes confessionem peccatorum negationi quae aliquis seipsum seducens negat se habere peccatum, versu precedenti. PECCATA NOSTRA, quaecumque, sive mortalia sive venialia, sine quibus, his vel illis, vita ista non ducitur, ut ante dixit. Beza Catholicos ridiculos esse dicit, qui ex hoc S. Joannis loco auricularum suam carnificinam (sic confessionem appellat) stabilunt. Sed ridiculum non est quod Christus apud eundem Joannem, capite 10, versu 25, instituit, cum insufflans in discipulos dixit : *Accipite Spiritum sanctum; quorum remisistis*, etc.; ubi magister Beza, Calvinus, quorum remisistis ridiculè exponit quorum remissa esse testati fueritis; nam remittere peccata longè aliud significat quam testari ea esse per passionem Christi remissa. Non oportet autem negligere frequenter confiteri saltem Deo peccata levia et venialia, ut monet hic Augustinus : nam si contemnis quando attendis, *expavesce quando numeras*, inquit. *Levia multa faciunt unum grande, multa guttae implent fumen, multa grana faciunt massam*; ubi non dicit : *Multa levia faciunt unum grave, sive multa venialia unum mortale*; sed multa levia unum grande, quia multorum venialium cumulus grandior est, et Deo magis displicet, quam singula venialia; unde etiam gravior dici potest, et sapè gravitate sua usque ad mortale peccatorem deprimit : *Qui enim spernit modica, paulatim decidet*, Ecclesiasticus 19, versu 1. FIDELIS EST, in servando promissa; promisit autem contentibus et penitentibus remissionem peccatorum : *Si impius egerit penitentiam*, etc., Ezechiel. 18, versu 21; ET JUSTUS, justum autem et æquum est ut benignissimus Pater contentibus et penitentibus peccata dimittat, licet per actum contritionis peccator non mereatur remissionem ex condigno, nec ex tam strictà justitià quam justo reddidit mercedem. Interim tamen justitia, sive æquitas illa Dei, supposita ejus promissione, Deum aliquo modo facit debitorem : *Tenemus enim debitorem*, inquit Augustinus, *quia tenemus misericordissimum promissorem*. Deinde, licet non peccatori ex propria justitià, attamen Christo Deus debet nostrorum

peccatorum remissionem, pro quibus sufficiens et condignum obtulit pretium. Denique justus quilibet potest ex justitià et de condigno per actum charitatis satisfacere et mereri remissionem venialium, ut scholastici docent. UR REMITTANT NOBIS PECCATA NOSTRA; etiam in novà lege peccata mortalia per sacerdotes remittuntur, Deus tamen, cujus illi ministri et instrumenta sunt, est principalis remittens; ET EMUNDET NOS, per infusionem munditiæ spiritualis, quae est gratia sanctificans, et Deo gratos ac acceptos nos reddens; AB OMNI INIQUITATE; quod v. 7 vocavit peccatum, jam vocat iniquitatem, quia in omni peccato est quadam iniquitas et injuria quae infertur Deo.

VERS. 10. — SI DIXERIMUS. Adhuc eadem formula loquendi utitur, quae versu 6 et 8, quia hominum superbia est valde prona ad dicendas suas laudes et excusanda sua peccata; QUONIAM NON PECCAVIMUS, originaliter, aut quoadque etiam actualiter, peccato mortali, vel veniali; loquitur enim ad adultos qui sciunt quid sit peccatum et peccare, et de talibus loquitur. Inter peccata autem levia, quibus etiam non earent justì, numerat Augustinus immoderatum risum, nimia animi remissione jocari, curiosè aliquid videre ad concupiscendum, pusculo cibo creare sibi crudelitatem, in oratione distrahi, cap. 58 de Naturà et Gratià. Alibi verò adjicit lapsus linguae, et delectationem cogitationis, quae desideris peccati aliquid tantum consentimus, cap. ult., de Perfectione justitiæ. Beda autem generaliter : *Impossibile est*, inquit, *quemlibet sanctorum non aliquando in minimis peccatis, quae per sermonem, per cogitationem, per ignorantiam, per oblivionem, per necessitatem, per voluntatem, per subreptionem committuntur, lapsum incurere*. Nec tamen justì esse desinunt, quia citiùs à reatu Domino opulante resurgunt. Imò quotidie resurgendo et satisfaciendo, in virtutibus et perfectione, inquit Cartesianus, mirum in modum proficiunt, et sanctiores in dies fiunt. Cum ergo Job dicit : *Non reprehendit me cor meum in omni vità meà*, Job. 27, v. 6, de reprehensione ob grave peccatum, quo justitia amittitur, intelligi debet, ut patet ex verbis immediate precedentibus; unde idem antea fatetur se peccasse, Jobi 7, v. 20, et 14, v. 16. Similiter intelligendum est quod dicitur in oratione Manasses : *Abraham, Isaac, Jacob tibi non peccaverunt*; quantum oratio ista ab Ecclesià inter apocrypha rejecta sit. MENDACEM FACIMUS EUM : non tantum nos seducimus, sed etiam Deum dicimus fuisse mentitum, quando per prophetam dixit : *Omnes nos quasi ones erravimus*, Isaie 53, v. 6; *non est homo justus in terrà, qui facit bonum et non peccet*, Ecclesiast. 7, v. 21. ET VERBUM EJUS, quod loquitur in Scripturis sanctis, NOS EST IN NOBIS, non est in corde nostro radicatum per fidem, quia ei dicenti nos omnes esse peccatores non credimus.

CHAPITRE II.

1. Mes petits enfants, je vous écris ceci, afin que vous ne péchiez point. Si néanmoins quelqu'un péche, nous avons pour avocat envers le Père, Jésus-Christ qui est juste.

CAPUT II.

1. Filii mei, hæc scribo vobis, ut non peccetis. Sed et si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum;